

SEEPEX Kodeks ponašanja

14/08/2015

Sadržaj

Odeljak 1 – Preambula	4
Odeljak 2 – Obim primene	5
Član 2.1 – Pravna klasifikacija.....	5
Odeljak 3 – Definicije.....	5
Član 3.1 - Definicije	5
Odeljak 4 – Pravila ponašanja	6
Poglavlje 1 – Zabrana tržišnih manipulacija.....	6
Član 4.1 – Principi	6
Član 4.2 – Zabrana obmanjujućeg ponašanja	7
Član 4.3 – Zabrana tajnog dogovaranja	7
Član 4.4 – Zabrana dogovaranja cena.....	7
Član 4.5 – Alternativne procedure.....	7
Poglavlje 2 – Uslovi transparentnosti	8
Član 4.6 – Zabrana insajderskog poslovanja.....	8
Član 4.7 – Obaveza transparentnosti	8
Poglavlje 3 – Ponašanje učesnika u trgovini u javnosti	8
Član 4.8 – Principi	8
Odeljak 5 – Uslovi organizacije članova Berze.....	9
Član 5.1 – Organizacija članova Berze.....	9
Član 5.2 – Kvalifikacija trgovaca na Berzi.....	9
Poglavlje 4 – Ponašanje učesnika u trgovini preko svojih klijenata	9
Član 5.3 – Principi i obim primene	9
Član 5.4 – Opšta pravila ponašanja.....	9
Član 5.5 – Obrada porudžbina	10
Član 5.6 – Obavezne procedure protiv utaje poreza i pranja novca	10
Odeljak 6 – Instrukcije, informacije i kazne	11
Član 6.1 – Instrukcije.....	11
Član 6.2 – Prava na informacije	11
Član 6.3 – Kazne	11
Odeljak 7 – Završna odredba.....	12

Član 7.1 – Stupanje na snagu	12

Odeljak 1 – Preambula

- (1) Prema SEEPEX Pravilima organizovanog tržišta , pravila ponašanja koja slede su primenjiva na SEEPEX A.D. i učesnike na SEEPEX-u.
- (2) Prema Evropskoj regulativi br. 1227/2011 o integritetu i transparentnosti veleprodajnog energetskog tržišta (REMIT), SEEPEX Kodeks ponašanja uspostavlja pravila koja zabranjuju zloupotrebe koje imaju uticaj na veleprodajna tržišta električne energije. .
- (3) Ovaj SEEPEX Kodeks ponašanja ima za cilj sprečavanje i detektovanje kršenja pravila od strane učesnika organizovanog tržišta (u daljem tekstu učesnika na Berzi) kako bi se na tržištu poslovalo na pošten i transparentan način.
- (4) Cilj ovih pravila je jačanje poverenja koje tržište i javnost imaju u SEEPEX, njegove cenovne mehanizme i referentni karakter cena na berzi.

Odeljak 2 – Obim primene

Član 2.1 – Pravna klasifikacija

- 2.1 SEEPEX Kodeks ponašanja je deo SEEPEX Tržišnih pravila.
- 2.2 SEEPEX Kodeks ponašanja ne oslobađa učesnike na Berzi od obaveze da poštuju ostale dokumente koji sačinjavaju SEEPEX Tržišna pravila, poput Ugovora o trgovini, Pravilima organizovanog tržišta i operativnih Pravila, kao i Obaveštenja izdata od strane SEEPEX AD u skladu sa SEEPEX Tržišnim pravilima.

Odeljak 3 – Definicije

Član 3.1 - Definicije

- 3.1 U svrhu ovog Kodeksa ponašanja, primenjuju se sledeće definicije:
- 3.1.1 **‘Poverljive informacije’** znače informacije specifične prirode koje nisu javne a koje se odnose, direktno ili indirektno, na jednu ili više Zaključenih transakcija, i koje bi, kad bi postale javne, verovatno znatno uticale na cenu tih Zaključenih transakcija.
- 3.1.2 **Tržišna manipulacija** znači:
- a. sklapanje transakcija ili izdavanje naloga za trgovinu koji:
- (i) daju, ili verovatno daju, netačne ili obmanjujuće signale u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija (ugovora o kupoprodaji električne energije);
  - (ii) obezbeđuju ili pokušavaju da obezbede, preko osobe ili osoba koje su udružene, cenu jedne ili više Zaključenih transakcija na veštačkom nivou, osim ako osoba koja je sklopila transakciju ili izdala nalog za trgovinu ustanovi da su razlozi za to legitimni i da je ta transakcija ili nalog za trgovinu u skladu sa prihvaćenim tržišnim praksama na SEEPEX tržištima; ili
  - (iii) koriste ili pokušavaju da koriste varljivu taktiku ili neki drugi oblik prevare ili plana koji daju, ili mogu da daju netačne ili obmanjujuće signale u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija;
- ili
- b. širenje informacija preko medija, uključujući internet, ili drugim sredstvima, što daje, ili može da da netačne ili obmanjujuće signale u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija, uključujući širenje glasina i netačnih ili obmanjujućih vesti, gde je osoba koja ih je širila znala ili trebalo da zna da su te informacije netačne ili obmanjujuće.

3.1.3 Pokušaj manipulisanja tržišta znači:

- a. sklapanje transakcija, izdavanje naloga za trgovinu ili preduzimanja bilo kojih radnji vezanih za Zaključivanje transakcija sa namerom:
  - (i) davanja netačnih ili obmanjujućih signala u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija;
  - (ii) obezbeđivanja cene jedne ili više Zaključenih transakcija na veštačkom nivou, osim ako osoba koja je sklopila transakciju ili izdala nalog za trgovinu ustanovi da su razlozi za to legitimni i da je ta transakcija ili nalog za trgovinu u skladu sa prihvaćenim tržišnim praksama na SEEPEX tržištima; ili
  - (iii) korišćenje varljivih taktika ili drugih oblika prevare ili plana koji daje, ili može da da netačne ili obmanjujuće signale u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija;
- ili
- b. širenje informacija preko medija, uključujući internet, ili drugim sredstvima, sa ciljem davanja netačnih ili obmanjujućih signala u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija.

Odeljak 4 – Pravila ponašanja

Poglavlje 1 – Zabrana tržišnih manipulacija

Član 4.1 – Principi

- 4.1.1 Zabranjene su bilo kakve tržišne manipulacije ili pokušaji istih u vezi sa Zaključenom transakcijom (ugovorom o kupoprodaji električne energije).
- 4.1.2 Ova zabrana uključuje, bez ograničenja:
  - a. Sve oblike neispravnog ili obmanjujućeg ponašanja;
  - b. Sve vrste tajnog dogovaranja učesnika na Berzi jedni sa drugima ili sa trećim stranama;
  - c. Sve vrste dogovaranja cena.
- 4.1.3 Učesnici na Berzi se obavezuju na korektnost prema SEEPEX AD i drugim učesnicima na Berzi. Oni će sklapati transakcije u SEEPEX-u u skladu sa uobičajenim praksama trgovine i principima profesionalnih trgovaca na tržištu.
- 4.1.4 Svi nalozi podneti na organizovanom tržištu moraju imati ekonomsku opravdanost. SEEPEX AD je dužan da ispita takvu opravdanost zahtevanjem obrazloženja od korisnika tih naloga.

Član 4.2 – Zabrana neispravnog ili obmanjujućeg ponašanja

4.2.1 Učesnicima na Berzi je posebno zabranjeno da:

- a. Podnose naloga bez ekonomske opravdanosti.
- b. Podnose naloga bez namere da se iste izvrše.
- c. Davaju netačne ili obmanjujuće signale u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija;
- d. Koriste varljive taktike ili neki drugi oblik prevare ili plana koji daju, ili mogu da daju netačne ili obmanjujuće signale u vezi sa ponudom, potražnjom ili cenom Zaključenih transakcija;
- e. Šire netačne ili obmanjujuće informacije o tržištu putem medija, uključujući internet ili drugim sredstvima.

Član 4.3 – Zabrana tajnog dogovaranja

4.3.1 Učesnicima na Berzi je posebno zabranjeno da:

- a. Podnose ponude o kupovini ili prodaji u isto vreme (ili skoro isto vreme) za istu cenu i količinu (tj. unapred dogovorena trgovina).
- b. Ulaze u sporazum o prodaji ili kupovini električne energije Zaključenih transakcija gde nema ni korisnog interesa ni tržišnog rizika, ili da sklapaju sporazume gde je transfer korisnog interesa ili tržišnog rizika samo između strana koje deluju u tajnom dogovoru.

Član 4.4 – Zabrana dogovaranja cena

4.4.1 Učesnicima na Berzi je posebno zabranjeno da:

- a. obezbeđuju cenu jedne ili više Zaključenih transakcija na veštačkom nivou, osim ako osoba koja je sklopila transakciju ili izdala nalog za trgovinu ustanovi da su razlozi za to legitimni i da je ta transakcija ili nalog za trgovinu u skladu sa prihvaćenim tržišnim praksama na veleprodajnim tržištima energije;
- b. veštački izazivaju da cene budu na nivou koji nije u skladu sa ponudom i potražnjom na tržištu, uključujući dostupnost proizvodnje, prenosnih kapaciteta i potrošnje.

4.4.2 Učesnici na Berzi su ovlašćeni da obavljaju međusobnu trgovinu sve dok postoji stvarna ekonomska opravdanost i/ili nemaju svrhu uticanja na cene na organizovanom tržištu.

Član 4.5 – Alternativne procedure

4.5.1 Ako su uspostavljene alternativne procedure za određivanje indeksa, svi učesnici u ovim procedurama gde se uspostavlja fer tržišna vrednost, saopštiće svoju slobodnu procenu, koja neće sadržati njihov lični interes i koja će biti u skladu sa njihovim saznanjem i uverenjem.

Poglavlje 2 – Zahtevi transparentnosti

Član 4.6 – Zabrana insajderskog poslovanja

- 4.6.1 Učesnicima na Berzi ili njihovim trgovcima koji rade na Berzi, a koji poseduju insajderske informacije u vezi sa Zaključenim transakcijama, zabranjuje se da:
- koriste te informacije za kupovinu ili prodaju, ili pokušaj kupovine ili prodaje Zaključenih transakcija kojima se trguje na SEEPEX-u, u sopstvenu korist ili u korist treće strane, bili direktno ili indirektno;
  - otkrivaju te informacije bilo kom licu osim ako je to otkrivanje učinjeno u uobičajenom toku njihovog poslovanja, profesije ili dužnosti;
  - preporučuju drugim licima ili nagovaraju ista, na osnovu insajderskih informacija, na kupovinu ili prodaju Zaključenih transakcija (Ugovori o kupoprodaji) kojima se trguje na SEEPEX-u.

Član 4.7 – Obaveza transparentnosti

- 4.7.1. Učesnicima na Berzi podržavaju SEEPEX AD u daljem razvoju transparentnosti SEEPEX-a.

Poglavlje 3 – Ponašanje učesnika u trgovini u javnosti

Član 4.8 – Principi

- 4.8.1. Ukoliko učesnik na Berzi daje izjave u javnosti o svom učešću na organizovanom tržištu, taj učesnik je obavezan da daje istinite izjave.
- 4.8.2. Štaviše, učesnik na Berzi je obavezan da se suzdrži od narušavanja reputacije organizovanog tržišta i kompanija koje posluju na SEEPEX-u dajući svesno netačne izjave.

Odeljak 5 – Organizacioni zahtevi učesnika na Berzi

Član 5.1 – Organizacija učesnika na Berzi

- 5.1.1. Učesnik na Berzi je obavezan da organizuje svoje poslovanje na takav način da ispunjava sve pravne i regulatorne uslove za trgovinu električnom energijom, posebno za trgovinu na organizovanom tržištu i sklapanju transakcija na njoj.
- 5.1.2. Adekvatna organizacija učesnika na Berzi posebno podrazumeva sledeće – uzimajući u obzir lične okolnosti i opseg poslovnih aktivnosti učesnika u trgovini:
- a. da učesnik na Berzi ima interno uspostavljenu organizacionu strukturu;
  - b. da su dužnosti zaposlenih jasno definisane,
  - c. da se aktivnosti trgovine efikasno interno nadgledaju i
  - d. da je uspostavljeno efikasno upravljanje rizicima sa propisima i mehanizmima kontrole za osnovne rizike trgovine električnom energijom.
  - e. obavezu informisanja SEEPEX-a bez odlaganja u slučaju izmena informacija u vezi sa kompanijom.

Član 5.2 – Kvalifikacija za trgovaca na organizovanom tržištu

- 5.2.1. Učesnici na Berzi će se postarati da su njihovi trgovci na organizovanom tržištu adekvatno kvalifikovani i da im je naređeno da poštuju tržišna pravila SEEPEX-a, uključujući i ovaj SEEPEX Kodeks ponašanja.

Poglavlje 4 – Ponašanje učesnika u trgovini preko svojih klijenata

Član 5.3 – Principi i obim primene

- 5.3.1. Odredbe ovog odeljka primenjuju se na učesnike u trgovini i trgovce koji izvršavaju naloge svojih klijenata direktno ili indirektno na SEEPEX-u.
- 5.3.2. Učesnici na Berzi su obavezni da tretiraju svoje klijente uz potrebnu profesionalnost i poštenje, kao i da adekvatno rešavaju sukobe interesa klijenata.

Član 5.4 – Opšta pravila ponašanja

- 5.4.1. Učesnici na Berzi su posebno obavezni:
- a. da pružaju svoje usluge u vezi sa trgovinom na SEEPEX-u uz potrebno stručno znanje, brigu i savesnost u interesu svojih klijenata u svakom trenutku,

- b. da se postaraju da izbegnu sukobe interesa i da klijentu jasno objasne opštu vrstu i poreklo sukoba interesa pre izvršenja transakcija za klijente.
- 5.4.2. Sve informacije koje učesnik na Berzi učini dostupnim svojim klijentima moraju biti istinite, nepogrešive i ne smeju biti obmanjujuće.
- 5.4.3. Generalno, uvođenje naloga klijenta bi trebalo da služi interesu klijenta i da ima isti rezultat kao i da je individualni nalog direktno podnet na organizovanom tržištu za izvršenje.

Član 5.5 – Obrada naloga

- 5.5.1. Prilikom izvršavanja naloga klijenata, učesnik na Berzi dužan je da obezbedi da se
  - a. nalozi klijenata na organizovanom tržištu izvršavaju bez odlaganja, bez davanja prednosti nalogima drugih klijenata ili sopstvenim interesima učesnika u trgovini,
  - b. uporedivi nalozi klijenata se izvršavaju ili prosleđuju prema redosledu kojim su primljene,
  - c. očuvaju interesi svih klijenata u kombinovanim nalogima klijenata,
  - d. spreči svaka zloupotreba informacija vezanih za naloge klijenata koji još nisu sprovedena.

Član 5.6 – Obavezne praksa protiv utaje poreza i pranje novca

- 5.6.1. *Učesnici na Berzi snose odgovornost za svoje klijente prema SEEPEX.*
- 5.6.2. *Učesnici na Berzi koji vrše kupovinu ili prodaju u ime trećih lica (transakcije klijenata), ili nastupaju kao posrednici u kupoprodaji (brokerski poslovi) dužni su da izbegavaju sumnjive ugovorne odnose. Naročito treba da vode računa da ne budu uvučeni u transakcije koje uključuju utaju poreza i pranje novca.*
- 5.6.3. Naročito, Učesnici na Berzi dužni su da:
  - a. Zaključuju ugovore sa kupcima tek nakon što provere pouzdanost, solventnost i ekonomski kapacitet njihovih kompanija (tj. princip „Upoznaj svog klijenta“) na osnovu, ali ne isključivo, sledećih podataka:
    - Istorijata kompanije
    - Vlasničke strukture
    - Lokacije kompanije
    - Profesionalne reputacije kompanije
    - Iskustva na energetskom tržištu
  - b. Prate transakcije svojih klijenata i da traže obrazloženje neobičnog ponašanja u trgovini (neujednačene količine, nagli skokovi naručenih količina).
  - c. Redovno utvrđuju da li njihovi klijenti zastupaju treća lica, kao i da utvrde identitet tih trećih lica.
  - d. Ne učestvuju u transakcijama čija je ekonomska svrha nepoznata ili sumnjiva, na primer u slučaju:

- Sumnjivih uslova plaćanja predloženih od strane klijenta, npr. isplata u gotovini ili uplata na račun u zemlji različitoj od zemlje porekla prodavca.
- Kada su uslovi isporuke i drugi uslovi predloženi od strane klijenta neuobičajeni za predmetnu industriju.
- Kada klijent zastupa treća lica čiji identitet je nepoznat ili sumnjiv.

5.6.4. Ukoliko učesnik na Berzi otkrije bilo kakvo sumnjivo ponašanje, dužan je da bez odlaganja obavesti nadležne organe i Službu za nadgledanje tržišta SEEPEX-u.

Odeljak 6 – Instrukcije, informacije i kazne

Član 6.1 – Instrukcije

- 6.1.1. Učesnik na Berzi i Trgovci na organizovanom tržištu ovlašćeni za trgovinu na SEEPEX-u dužni su da se pridržavaju uputstava i pravila nadležnih nadzornih organa kao i samog SEEPEX AD, a naročito SEEPEX-ove Službe za nadgledanje tržišta.
- 6.1.2. Ukoliko učesnik na Berzi ili Trgovci na organizovanom tržištu ovlašćeni za trgovinu na SEEPEX-u prekrše postojeće odredbe, ne pridržavaju se uputstava nadzornog organa ili Službe za nadgledanje tržišta, mogu se privremeno suspendovati iz trgovine na organizovanom tržištu u celosti ili na određenim tržištima SEEPEX AD u skladu sa detaljnijim odredbama sadržanim u SEEPEX Tržišnim pravilima, ili im može biti zabranjen rad sa nalogima klijenta.

Član 6.2 – Prava na informacije

- 6.2.1. SEEPEX-ova Služba za nadgledanje tržišta ima pravo da zahteva informacije i dostavljanje dokumenata od bilo kog učesnika na Berzi kao i da sprovede istragu ukoliko je to neophodno za sprovođenje njenih aktivnosti u skladu sa Članom 1.31 SEEPEX-ovih Pravila organizovanog tržišta. Naročito, Služba za nadgledanje tržištima pravo da u svakom momentu zatraži takve informacije koje se tiču krajnjeg (krajnjih) korisnika koji proitiču iz poslovanja učesnika na Berzi.

Član 6.3 – Kazne

- 6.3.1. Ukoliko učesnik na Berze ili Trgovci na organizovanom tržištu ovlašćenjem za trgovanje na SEEPEX-u prekrše postojeća pravila, ne pridržavaju se uputstava SEEPEX-a ili ne dostave tražene informacije Službi za nadgledanje tržišta ili drugom nadležnom nadzornom organu, mogu biti isključeni iz trgovine na organizovanom tržištu u celosti ili na pojedinim tržištima ili Zaključenih transakcija sa SEEPEX AD u skladu sa detaljnijim odredbama iz SEEPEX Pravila organizovanog tržišta, ili im može biti zabranjen rad sa nalogima klijenta.
- 6.3.2. Ove kazne su kumulativne i ne isključuju bilo koje druge kazne predviđene drugim odredbama iz SEEPEX Tržišnih pravila.

Odeljak 7 – Završna odredba

Član 7.1 – Stupanje na snagu

- 7.1.1. SEEPEX Kodeks ponašanja kao i sve izmene i dopune istog stupaju na snagu na dan njegovog objavljivanja osim ako je naznačeno drugačije vreme.
- 7.1.2. Ukoliko neki učesnik na Berzi ne prihvati takve izmene, njegov pristup organizovanom tržištu može se momentalno ukinuti u roku od deset (10) kalendarskih dana nakon dana objavljivanja.